Po konfiskavimo antroji laida

Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 34a(116a) | Vilnius 1939 m. kovo 21 d. (antradienis) | Antri metai

Šiame numeryje

Po Čekijos okupacijos. Slovakijos likimas. Užsienio reakcija prieš Vokietiją.

„Atsiprašau, tai mano lietsargis"

Visi esame girdėję apie senstelėjusį Anglijos premjerą Čemberleną, kurį vieni vadina „Taikos apaštalu", kiti — „Vokiečių piršliu". O iš tikro Čemberlenas yra tik Anglijos reikalų atkaklus gynėjas, kaip ir visi kiti anglai.

Apie jį pasakojama toksai anegdotas (juokas).

Kai vokiečiai užėmė Austriją, Čemberlenas nieko, užėmė Čekoslovakijos dalį (Sudetus), Čemberlenas dar padėjo. Po visa to Hitleris esą paprašęs pas Čemberleną lietsargio, su kuriuo, kaip žinia, Anglijos premjeras nė žingsnio niekur nesiskiria. Čemberlenas į tai gyvai pareiškė:

Atsiprašau, tai mano lietsargis ir jo niekam neduosiu.

Šitas anegdotas yra simbolinis ir puikiai apibūdina Čemberleną, kuris kartu su savo kolega Deladie, dalindamas kitų žemes, apie savųjų kam nors atidavimą ir ne galvoja; netgi neįsivaizduoja, kad šiuo metu kas nors atimtų iš Anglijos ar Prancūzijos bent po sprindį žemės.

Mūsų laikraščio skaitytojai jau žino, kas paskutinėmis dienomis atsitiko, žino, kad vokiečių kariuomenė okupavo Čekiją ir Slovakiją, o vengrai užėmė — Karpatų Ukrainą. Lygiai prieš metus vokiečių kariuomenė okupavo Austriją, vėliau—spalio mėn. pirmomis dienomis Čekoslovakijos dalį - Sudetus, o dabar ir visą Čeko-Slovakiją. Vadinasi, per vienerius metus sustiprėjusi pokarinė Vokietija be jokio karo nušlavė nuo žemės paviršiaus dvi valstybes, prisijungdama jas prie savęs su aktyvais ir pasyvais.

Prieš tokius, iki šiol nežinomus istorijoje faktus, niekuo neužreagavo Didįjį karą laimėjusios didžvalstybės: Prancūzija ir Anglija, nusiplovė rankas ir Sovietų Rusijos valdovai, kurie, jau anksčiau išsaudę karo vadus, tik plūstis moka*).

Bet kokių nors griežtesnių labiau įtikinančių priemonių, jei jau ne okupuojamų tautų gelbėjimui, tai bent vokiečių galybės augimo sustabdymui nesiėmė nė viena valstybė.

Aišku, kitais keliais būtų nuėjusi Europos istorija, jei pernai rudenį, užuot važiavusios į Miunchena, Prancūzija, Anglija ir Sovietų Rusija būtų paskelbusios mobilizaciją, būtų iš Berlyno atšaukusios savo pasiuntinius. Tuo atveju būtų sugaudusios ir čekų patrankos. Deja. Įvyko kitaip, ir anksčiau ar vėliau gali išsipildyti buvusio Čekoslovakijos prezidento Benešo pranašavimas, kad, jei Vakarų didžvalstybės kritišku momentu negins čekų, tai „Škodos" (Čekoslovakijos ginklų fabrikas) patrankos griaus... Paryžių.

Nežinia, kada tai įvyks, bet paskutinių dienų įvykiai aiškiai rodo, kad prie to Europa artinasi skubiai. Šiuo momentu, kada kiekvieną valandą gauname vis naujesnių, viena už kitą baisesnių žinių, sunku numatyti, kas bus rytoj, poryt, sunku daryti išvados. Vienas dalykas tačiau aiškėja. Būtent tai, kad dabar negalima pasitikėti Europos didžvalstybėmis, o juo labiau negalima laukti iš jų jokios pagelbos.

Žmonių priežodis sako, kad tikrąjį draugą pažinsi tik nelaimės ištiktas. Čekų tautos tragedija aiškiai parodė, kad mažosios ir net vidutinės tautos neturi tikrų draugų didžvalstybių tarpe ir, aiškų, neturės. Didžvalstybės negynė čekų, negins ir kitų tautų, kurioms gresia didelis pavojus iš augančios vokiečių galybės, kuriai apibūdinti jau neužtenka žodžio „Grossdeutschland" (Didžioji Vokietija), bet norima ją pavadinti „Imperium Germanicum" (Germanų Imperija), panašiai, kaip senovėje buvo Rymo Imperija, kurios įtaka siekė visame žinomajame tuometiniame pasaulyje, kaip vėliau organizuojamoji Prancūzijos Imperija, kurios kūrėjas triumfo metu atsidūrė net Maskvoje, o vėliau šv. Elenos... saloje.

Šalia reikalo įsisąmoninti, kad nieks negins mažų tautų laisvės, turime žinoti ir tai, kad demokratinės didžvalstybės vis labiau bijo augančios vokiečių galybės, vis skubiau ruošiasi gintis. Šiame „Aido" numeryje dedame įdomų straipsnį apie Anglijos pasiruošimą. Įsiskaitykite į tą straipsnį, o įsitikinsite, kuriam tikslui anglai stato požemines tvirtoves. Stato tam, kad reikalui atėjus būtų pasiruošę atremti priešo puolimą, kad galėtų apginti savo žemių neliečiamybę ir tautos garbę.

Panašiai elgiasi ir prancūzai, kurie po paskutinių įvykių davė vyriausybei visišką laisvę organizuoti ir ruošti tautą visokiems galimumams. Skubus prancūzų pasiruošimas jau pradėtas.

Iš to išvada yra aiški. Nei Anglija, nei Prancūzija, nei kuri kita didžvalstybė neduos niekam paliesti savo žemių. Jei Čemberlenas nepadovanojo Hitleriui lietsargio, tai juo labiau nepadovanos savo žemių, kurias gins iki paskutiniųjų, gins ne tik savo žemes, bet gins ir betarpiškų kaimynų: Belgijos ir Olandijos neliečiamybę, nes pro šias valstybes kelias eina į Prancūziją ir Angliją. Abi šios didžvalstybės užėmė aiškią poziciją 1914 metais, ne kitaip jos pasielgs ir amžiaus ketvirtadaliui praėjus — 1939 metais.

Kitoks yra Vokietijos pietų ir rytų betarpiškų ir tolimesnių kaimynų likimas, kuris reikės ginti tik savo jėgomis.

*) Nešališkumo dėliai tenka suminėti ir priešingo pobūdžio žinia. Paskutiniu metu kai kuriuose laikraščiuose buvo rašyta, kad pernai, kai Hitleris pareikalavo Čekoslovakijos dalies, Sovietų Rusijoje buvo sumobilizuota 40 divizijų ir keli tūkstančiai lėktuvų. Bet kadangi panašiai nepasielgė nei Prancūzija, nei Anglija, tai negalėjo pradėti karo ir Sovietų Rusija.

ČEKIJĄ OKUPAVUS

Viskas, kaip Vokietijoje

Jau praėjusiame „Aido" numeryje buvo rašyta, kad pirmomis Čekijos okupacijos dienomis atvykusi slaptoji vokiečių policija pradėjo areštuoti daug gyventojų. Kiek iki šiol jų suimta—tikrų žinių nėra. Pranešama, kad revizijos bei suėmimai ir toliau vykdomi. Dalis areštuotų gyventojų talpinami į kalėjimus, kiti į koncentracijos stovyklas, kurių keletas Čekijoje jau įsteigta. Tarp kitų daug suimta žurnalistų. Suimtas ir lenkų telegramų agentūros „Pat" atstovas redaktorius Hinterhofas.

×

Prahoje jau pradėjo veikti vokiečių spaudos biuro skyrius, kuris davinėja čekų spaudai nurodymus, kaip ir kas reikia rašyti. Pavyzdžiui, šio mėn. 18 dieną redaktoriams buvo įsakyta parašyti vedamieji straipsniai apie čekų džiaugsmą, prijungus Čekiją prie Vokietijos.

Čekus „globos" Neuratas

Iš karto buvo pranešta, kad okupuotosios Čekijos „protektoriumi" vokiečiai paskirs pagarsėjusį pernai Henleiną. Vėliau paaiškėjo, kad nuo tokio sumanymo vokiečiai atsisakė, nes Henleinas čekų yra labai nemėgiamas. Todėl Čekijos „protektoriumi" paskirtas buvęs Vokietijos užsienių reikalų ministras Neuratas, kuris jau atvyko į Prahą ir pradėjo eiti savo pareigas.

Pirmasis okupuotosios Čekijos „protektorius" yra žymus Vokietijos diplomatas ir yra slaptosios tarybos pirmininkas.

Čekai geruoju nepasidavė

„Kurjer Warszawski." rašo:

Patikimi asmens, atvykę iš užsienio, praneša apie kruvinus susirėmimus, kurie įvyko, kai vokiečių kariuomenė įėjo į Fridko apskritį.

Kovo 14 d. vokiečių kariuomenė, įėjusi į Fridką, sutiko čekų įgulos pasipriešinimą. Įvyko susirėmimas. Jo metu čekų pusėje žuvo 16 kareivių ir pulkininkas. Vokiečių kariuomenė turėjo nemažų nuostolių; jų didumo negalima buvo susekti.

Kai buvo užimamas Mistkas, įgulos dalis pasidavė vokiečiams, bet dalis su karininkais smarkiai pasipriešino. Per susirėmimą žuvo 11 vokiečių kareivių, čekai prarado du kareivius ir majorą.

Čeko-Slovakijos pasiuntinybės Vokietijai

Okupavus vokiečių kariuomenei Čekiją, daugelio valstybių sostinėse Čeko-Slovakijos pasiuntinybes perėmė Vokietijos diplomatiniai pasiuntiniai.

Tačiau ne visur Čeko Slovakijos pasiuntinybės perėjo į vokiečių rankas. Pavyzdžiui, Čeko Slovakijos pasiuntinys Maskvoje pareiškė, kad slaptąjį pasiuntinybės archyvą esąs sudeginęs; likusį archyvą atiduosiąs vėliau, o pats vyksiąs į Prancūziją.

Kas dėl pasiuntinybės Vašingtone, tai pranešama, kad ji būsianti atiduota vokiečių žinion tik tada, kai Prahos vyriausybė atsiųsianti Čeko-Slovakijos pasiuntiniui raštą.

Vėl Čeko-Slovakijos pasiuntinys Paryžiuje atsisakė perduoti vokiečiams pasiuntinybę, pareikšdamas, kad atiduos tik tada, kai Prancūzija ir Anglija pripažins Čekijos okupaciją.

Ką vokiečiai gavo Čekijoje?

Vyriausias hitlerininkų organas "Voelkischer Beobachter" išskaičiuoja, ką vokiečiai gavo užimdami Čekiją.

Į šiaurę nuo Prahos yra geležies rūdos kasyklos, kurių metinė produkcija yra 500 tūkst. tonų. Apie Kladno yra anglies kasyklos, kurių metinė produkcija 2 mil. tonų. Ostrau apylinkėje yra anglies kasyklos su metine gamyba aštuoniais—dešimčia mil. tonų. Alaus gamyba per metus siekia aštuonis mil. hektolitrų. Apie Pribrane per metus iškasama apie 100 tūkst. tonų švino ir sidabro, Moldau, Smolstely Libaun apylinkėse randama aukso.

Be to, krašte yra daug kalnų upelių, kuriuos lengva užtvenkti ir statyti hidoelektrines stotis. Apie Dobnany yra rudosios anglies, kurios per metus galima iškasti tris milijardus tonų. Čekijoje per metus užauginama 15 mil. tarpt. centnerių kviečių ir 60 mil. tarpt. centn. cukrinių runkelių. 30% čekų verčiasi žemdirbyste, o 40% pramone. Čekai turi 4,6 milijardus ha miško, kuriame kasmet priauga 12 milijardų kūb. metrų medienos.

„Čeko-Slovakija dar nežuvo"

Anglų spauda praneša, kad Jungtinėse Amerikos Valstybėse susiorganizavo *Tautinis Čekų Komitetas*, kurio priešakyje atsistojo buvęs Čekoslovakijos prezidentas Benešas. Be to, į komitetą įėjo buvęs Londone Čekoslovakijos pasiuntinys J. Masarykas (Čekoslovakijos išlaisvintojo prezidento T. Masaryko sūnus), buvusio senato pirmininkas Sukupas ir daugelis kitų žymiųjų asmenų.

Pranešama, kad šis Komitetas atstovaus čekų tautą, kovodamas už jos nepriklausomybę.

Didelį įspūdį padarė buvusio prezidento Benešo telegrama, kurią išsiuntė Amerikos prezidentui, Prancūzijos ir Anglijos premjerams ir Sovietų Rusijos užsienių reikalų komisarui. Savo telegramoje Benešas protestuoja prieš Čekijos okupaciją, prašydamas padaryti iš to išvadas.

×

Buvęs Čekoslovakijos prezidentas Benešas, kaip žinia, šiuo metu gyvena Amerikoje. Iš ten pranešama, kad jis kuria naują Čekoslovakijos vyriausybę, kuri tuo tarpu veiksianti užsienyje Pats buv. prezidentas Benešas pareiškė, kad jis ir sukurtoji vyriausybė tol darbuosis, kol Čekoslovakija vėl atsistos gyvųjų ir nepriklausomųjų valstybių tarpe.

(*Pabaiga 4-me puslapyje*)

P. Prezidento kalba

Marš. J. Pilsudskio vardinėse—šio mėn. 19 dieną Lenkijos Prezidentas pasakė per radiją reikšmingą kalbą, kurioje, apibūdinęs Maršalo Pilsudskio nuopelnus atstatant Lenkiją, trumpai atpasakojo dabartinę Lenkijos situaciją ir pažymėjo įgytus visuose gyvenimo srityse laimėjimus.

Užsiminęs apie Lenkijos politikos nepriklausomumą, P. Prezidentas aiškiai pasakė:

„Nerišame mūsų ateities ir mūsų likimo su niekieno globa, žinodami, kad laisvė yra tautos nuolatinės pasiaukojimo kovos vaisius".

Diplomatiniai pasitarimai

Kaune ir Varšuvoje

Nepaprasti politiniai įvykiai Čekoslovakijoje davė progos nepaprastiems diplomatiniams pasitarimams Kaune ir Varšuvoje. Kauno spauda praneša, kad Vokietijos pasiuntinys ir įgaliotas ministras Lietuvai dr. Zechlinas kovo 16 dieną buvo atsilankęs pas Lietuvos ministrą pirmininką ir tomis dienomis ėjusį užsienių reikalų ministro pareigas Vl. Mironą ir jam pranešė apie Čekijos perėmimą Vokietijos „globon".

×

Tą pačią dieną pas ministrą pirmininką Vl. Mironą buvo atsilankęs ir Lenkijos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Lietuvai Charvatas, o Lietuvos nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministras Lenkijai Dr. J. Šaulys buvo atsilankęs pas Lenkijos užsienių reikalų ministrą Beką. Spėjama, kad vienur ir kitur buvo aptarti paskutinių dienų politiniai įvykiai.

Lietuvos užsienių reikalų min. Urbšio pasitarimai

Ryme ir Berlyne

Kaip jau buvo rašyta, nuvykusį į Popiežiaus Pijaus XII vainikavimo iškilmes Lietuvos užsienių reikalų ministrą J. Urbšį buvo priėmęs pats Popiežius, kuris dėkojo už sveikinimus ir perdavė gerovės linkėjimus Lietuvos Valstybės Prezidentui, Lietuvos vyriausybei ir visai lietuvių tautai.

Min. Urbšys, viešėdamas Ryme, kovo 14 d. buvo atsilankęs pas Italijos užsienių reikalų ministrą grafą Čianą ir viceministrą Bastinianą Manoma, kad šių vizitų metu buvo paleisti ir Lietuvos Italijos politiniai santykiai.

Kovo 15 d. min. Urbšys ilgai kalbėjosi su Italijos universitetų kongregacijos sekretoriumi Ruffiniu. Tos pačios dienos vakare Lietuvos pasiuntinybės rūmuose buvo surengtos min. Urbšiui pagerbti priėmimas, kuriame dalyvavo Baltijos valstybių pasiuntiniai Ryme, visa vietos lietuvių kolonija ir daug Lietuvos bičiulių italų.

Grįždamas iš Rymo, min. Urbšys kovo 19 dieną sustojo Berlyne, kur kitą dieną buvo atsilankęs pas Vokietijos užsienių reikalų ministrą Ribentropą ir su juo kalbėjosi apie abiejų valstybių liečiančiais politiniais reikalais.

Mūsų žemė ir politika

Žeme mūsų, žeme! Prasta tu mūsų šalyje, liesutė. Sunkiai auga ni rugį, avižą, žirnį ir kitokį javą. Daug tavo dirvose paliko prakaito mūsų tėvų tėvai, senoliai ir senolės, kuriuos tu išmaitinusi, išnešiojusi, varge išauginusi, paskui pakvietei amžino poilsio. Tu esi šventa, kryžių kryžiais pasipuošusi ir vargų iškankinta.

Kasmet žaliuoja gražūs tavo laukai, auga ir bręsta varpa—maitintojėlė. Kasmet banguoja tavo dirvos, į kurių gėrybę įsisukęs mūsų laukų vėjelis daro tave stebuklingai gražią ir viliojančią. Tavyje yra visa mūsų praeitis, dainomis apdainuota ir pasakomis nupasakota. Tu esi mūsų dabartis ir ateitis. Savo žemės netekę, mes būtume tikri našlaičiai, kurie vargą vargsta ir skurdą skursta. Tad nenuostabu, kad dėl tavęs per ilgus amžius buvo daug kovota, gyvybių paaukota. Tu esi mūsų gyvybė, dabartis ir ateitis. Kas dėl tavęs kovoja, gyventi nori. Čia mūsų trobos medžių pavėsyje kiūto po savo kukliais šiaudiniais stogais, saugodamos visa, kas mūsų širdžiai ir sielai brangu ir artima.

Brangus ir artimas mums tavo kiekvienas kampelis, kiekviena dirva, plati ir siaurutė, kurioje kiek vieną pavasarį, vasarą ir rudenį mūsų artojas, arklu versdamas vagas, ieško pragyvenimo šaltinio. Tu mūsų, tiktai mūsų! Tad niekam tavęs neduosime, tave branginsime ir saugosime.

Šitoki ir panašūs žodžiai verste veržiasi iš krūtinės kiekvienam lietuviui, kuris prisirišęs prie savo tėvų šalies ir supranta, kodėl reikia branginti savo žemės sklypas.

Buvo mūsų krašte visokių šeimininkų, kurie tvarkėsi, kaip mokėjo. Laikė mūsų žmones tamsybėje ir baudžiavoje, mėgino jiems atimti gimtąją kalbą, tėvų tikėjimą ir norėjo bažnyčias paversti cerkvėmis. Paliko jie mums daug blogo ir nedavė nieko gero. Kas supranta tų šeimininkų viešpatavimo reikšmę mūsų kraštui, nedūsauja buvusių tariamųjų laimingų laikų. Tamsiais, baisiais šešėliais vaidenasi jie mums dar ir šiandie, kai prisimename netolimąją praeitį.

Ilgainui atėjo geresni laikai. Ir šiandie mes jau kur kas šviesesni, sąmoningesni esame savo teisių ir išmanome kur kas daugiau, nei mūsų senoliai. Skaitome savo laikraštį bei knygą ir ką skaitydami mokame suprasti. Todėl sunkiau dabar bet kam iš lietuvio nelietuvį padaryti.

Bet atsirado kitų bėdų.

O dirvos vis siaurėja ir siaurėja, o vargas vis auga ir auga. Argi rūpi kam tas mūsų vargas ir žemės badas? Rūpėti tai rūpi, tik tai nelygu rūpestis. Vieniems norėtųsi įsikurti savo tėvų žemėje ir ieškoti joje gyvenimo džiaugsmo, kitiems to kaip tik nesinori leisti. Bet gi kodėl? Tikrajam sūnui, dorais papročiais remiamtis, pirmiausia savo tėviškėje reikia įsikurti. Su šia tiesa sutiksime. gal būti visi. Tik kas iš to, kad šiandie nedaug kas beliko iš dorų papročių. Viešai kalbama viena, o tylomis daroma visai kas kita.

Suprasdami, ką visa tai reiškia, turime padaryti atitinkamas išvadas ir, anot mūsų rašytojo, dar labiau slieko širdimi pris rišti prie tos velėnos, kurį mus išaugino. Lietuvio žemė — lietuviui. Jei norime gyvi išlikti, kitaip galvoti negalime!

Šių dienų politinėms užmačioms užėjus, mūsų krašte įsišaknijo dar viena blogybė. Visokiais būdais „taisomos", o mūsų žodžiais tariant, stačiai žalojamos, gražiausios lietuvių pavardės. Kuo tai kvepia, visi suprantame, tik negalima suprasti, kokia kam garbė ar nauda, kad lietuviška pavardė bus trumpesnė. Juk apsispręsti, kas kurios yra tautybės, niekas neuždraus. Kas yra lietuvis, dėl to ir ateityje galės buti lietuvis. Tad liks istorijai tik pavardė pagadinta. Už tą kultūringą darbą, žinodama visas šių dienų aplinkybes, ateitis pavardės savininko tikrai neapkaltins. Kam čia bus garbė, aišku.

Tikrai sunku klausyti tų pačių mūsų šių dienų bėdų ir skundų: neleido žemės pirkti, pakeitė pavardę, negauna siunčiamų laikraščių iš Lietuvos ir t. t.

Ir klausi žmogus, kantrybės netekęs, kada gi jau gana bus tų skriaudų ir skundų?

Iš pietų, vakarų ir rytų Europos eina viena už kitą neramesnės žinios. Žūsta viena po kitos valstybės, gresia pavojus visiems. Ar čia užuot pamojus ranka į mažmožius ir tikrai valstybiniu mastu ėmus galvoti ir veikti, nuolat kartojamos vis tos pačios skriaudos ir niekaip neužmirštama senųjų aistrų, šiandie, rodos, galutinai jau nebetenkančių savo prasmės. Argi laikas būtų naujų istorinių įvykių akivaizdoje pradėti naują politiką ir mesti senus papročius?

Taip galima būtų tikrai daugiau laimėti. Bendras pavojus ir didelius priešus netiktai gali, bet ir turi suartinti.

Akivara.

Taip žuvo Čeko-Slovakija

I. Gandai ir ženklai

1938 m. kovo 16 d. Tuoj po Austrijos anšliuso, 1938 m. kovo 16 d., prancūzų laikraštis „Epoque" rašo, jog Hitleris Prahos atžvilgiu pasielgsiąs lygiai taip pat, kaip pasielgė su Viena. Jis Prahai pateik siąs ultimatumą: Čekoslovakija turi atsisakyti nuo savitarpio pagalbos pakto su SSSR ir suteikti autonomiją Sudetams. Ta proga laikraštis pastebi, jog Prancūzija su tuo nesutiksianti ir vieningai stosianti prieš Vokietiją: Marnos ir Verduno karžygių dvasia dar tebėsanti gyva.

Kovo 21 d. „Daily Telegraph", „Daily Mail" ir kiti anglų laikraščiai praneša, jog Čekoslovakijos pasieny vokiečiai koncentruoja kariuomenę. Anglų vyriausybė dar nėra nusistačiusi, kaip ji pasielgtų, jeigu Vokietija užpultų Čekoslovakiją. Sudetų vokiečiai yra pasiruošę sukelti neramumus iš vidaus, kaip tik gaus instrukcijas iš Berlyno.

„Journal" korespondentui Čekoslovakijos užs. reik. ministerijos atstovas pareiškė:

„Menkiausias pasikėsinimas prieš mūsų nepriklausomybę iššauks mūsų griežtą pasipriešinimą. Mūsų armija pasiruošusi; mūsų sienos sustiprintos. Mes laikysimės"!

Kovo 24 d. Prancūzų „Jour" rašo: „Praha tikisi, kad prancūzai su anglais jai padės. Tačiau jei ta viltis nueitų niekais, Praha yra tvirtai įsitikinusi, kad Čekoslovakijos kariuomenė greičiau žus vietoj, negu nusileis pirmam Vokietijos užpuolimui".

Ta pačią dieną britų premjeras Čemberlenas pareiškė:

„Čekoslovakijos mažumų problemos išsprendimas žymiai prisidėtų prie jos teritorijos pastovumo išlaikymo".

Tuo pačiu metu laikraščiai rašė, kokia yra čekoslovakų armija.

„Ji yra nemaža ir labai gerai apginkluota. Taikos metu čekai turi apie 200 000 aktyviosios tarnybos karių, kurie sudaro septynis korpusus — 16 pėstininkų divizijų ir dvi kavalerijos brigadas. Be to, yra trys šarvuočių pulkai ir galinga aviacija — daugiau kaip tūkstantis naikintuvų ir bombonešių. Vitkovicuose, Brno, Pilzene yra visame pasaulyje garsūs ginklų fabrikai"...

Kovo 30 d. Atstovų rūmuose ir senate Prahoje slovakų autonomininkų šalininkai, vokiečiai, vengrai, lenkai perskaitė deklaraciją, reikalaujančią minėtoms mažumoms autonomijos. Deklaraciją skaitant senatoriai čekai buvo išėję iš salės.

„Populaire" rašo, kas pasidarytų, jeigu Praha priimtų Henleino reikalavimus.

„Tada Čekoslovakijos užsienių politika visiškai pasikeistų, Čekoslovakija turėtų atsimesti nuo Tautų Sąjungos. Maž. Santarvė būtų palaidota. Čekoslovakijos „paktas su SSSR būtų nutrauktas. Čekoslovakija pasidarytų tiltas į Rumuniją".

Balandžio 1 d. „Manchester Guardian" neabejoja, kad Vokietija rengiasi Čekoslovakijos vokiškai kalbančius kraštus prijungti. „Daily Herald" mano, kad Čekoslovakijos nacionalsocialistai rengia sukilimą.

Balandžio 5 d. Lenkijos vyriausybė įteikė griežtą notą Čekoslovakijos vyriausybei, kuri remianti atilenkišką bei komunistinį judėjimą.

„Slovo" rašo, jog, sutvarkius santykius su Lietuva, Lenkijai svarbu kad ir neplačiu koridorium susisiekti su Vengrija. Tas koridorius turįs eiti per Čekoslovakiją. Kad tai pasiektų, Lenkija turinti eiti ranka rankon su Vokietija.

Balandžio 10 d. Vokietijos pusėje prie Čekoslovakijos sienos surengtos didžiulės demonstracijos. Čekoslovakijos pasienio įgulose paskelbtas parengties stovis.

II. Reikalavimai ir derybos

1938 m. balandžio 24 d. Karlsbade (Karlove Vary) įvyko Sudetų nacionalsocialistų kongresas. Henleinas pateikė 8 punktus, reikalaudamas Sudetams autonomijos visose viešojo gyvenimo srityse ir laisvės išpažinti vokiškąją pasaulėžiūrą.

Balandžio 25 d. Prahos politiniai sluoksniai pažymi, jog Henleino reikalavimai nėra protingi, bet prasilenkia su konstitucija ir todėl nepriimtini.

Balandžio 25 d. Prahos vyriausybė atsisakė derėtis su Henleinu, bet sutiko tartis su kitais Sudetų vadais—Kundtu, Ribhteriu ir Phroneriu.

„Henleino reikalavimai — tai Hitlerio ultimatumas Benešui", rašo „Oeuvre".

„Europa stovi prieš tokį bandymą, kokio nėra mačiusi per 20 metų", rašo „Figaro" Vladimiras d'Ormesonas.

Londono ir Paryžiaus diplomatai Prahoj atidžiai seka įvykius.

„Daily Herald" rašo, jog smogikai naktimis miškais gabena ginklus į Čekoslovakiją. Jei Henleino reikalavimai nebus patenkinti, smogikai pradėsią riaušes.

Balandžio 29 d Paryžius ir Londonas verčia Prahą padaryti nuolaidų Sudetams ir tuo išgelbėti Europos taiką.

Benešas ir Hodža sutinka nusileisti: vokiečiai visur bus traktuojami lygiomis su čekais, 20 proc. valdininkų bus vokiečiai, vokiečių kalba gauna lygias teises su vok ečių kalba „Praha toliau eiti nebegali".

Halifaksas Čekoslovakijos pasiuntiniui patarė kuo labiausiai švelninti ruošiamąjį „tautybių statutą".

Gegužės 5 d. Per iškilmingą sutikimą Ryme Hitleris su Mussoliniu pasidalino įtakos zonomis: Vokietijai Vidurinė Europa, Italijai Viduržemio jūra.

Gegužės 11 d. „Manch. Guardian" rašo, kad Hitleris tikisi taikiu būdu pasieksiąs visus savo tikslus Vidduriněje Europoje.

„Hamburger Fremdenblatt" įspėja, jog Čekoslovakijos vyriausybė turi pilnai išspręsti Sudetų klausimą; pusiau sprendimas Reichui nepriimtinas.

Gegužės 13 d. Sudetų vadas Henleinas išvyko į Londoną. Pakeliui buvo Berlyne.

Prahoje baigtas ruošti mažumų statutas.

Gegužės 17 d. Henleinas pateikė naujus reikalavimus: Čekoslovakija turi atsisakyti nuo sąjungų su SSS ir Prancūzija ir pasiskelbti neutrali.

Sudetuose suformuotos nacional-socialistų FS grupės (Freiwillige Schutzdienst).

Gegužės 23 d. Padėtis kritiška. Savivaldybių rinkimus laimėjo Sudetai. Čekoslovakija verčiama priimti visus Henleino reikalavimus.

IGNAS ŠEINIUS 10)

JUZULIS ĖGLIS

— Man jis pradeda patikt, — nustebo Čakenidze, peržvelgdamas gesinančiu žvilgsniu užsidegusias galvas.— Aš siūlau paskirti jį mūsų vadu.

Visus perima juokas. Kas stovėjo, atsisėdo iš juoko. Vienas Vimpelis nesijuokia. Gal nenugirdo, gal nesuprato.

— Jis daug kartų mus apgavo, pats vienas visą tarybą su namais išsprogdino, kaimo berniokas bū damas, iš trijų valsčių mus išvarė. Drąsos turėjo čia in mus ateiti. Jei būtų tik sentimentalus, nebūtų atėjęs. Skirkim jį mūsų operacijų vadu.

Tylu pasidaro. Visi insiklauso. Juzulio palydovų veidai nušvinta. Jie mano — čia bus galimybių išsigelbėt.

Aseris Vimpelis akis pastato.— Nejau taip iš tiesų? Kas tada bus su juo?

Čakenidze insižiūri in Juzulį. Indegintos geležies žvilgsniu insižiūri. Tik staiga georgiečio veidą perkreipia paniekos šypsena. Ją kaip žaibas palydi skardus, pykčiu sugniaudęs juokas:

— Tuojau sušaudyt tą šunį! Lauk su juo!

Odos švarkais Juzulio kaimynai stveria jo parankius ir kelte iškelia iš užstalės. Jis mato tik, kai atsuka rankas užpakalin ir jo draugams. Pranas Stungis pasipurto, ir du rusai nurieda pasuolėn. Jų vieton visas ratas apspinta Praną. Tik niekas neinstengia jo insikibt

— Nesipriešink, Pranai, — prašo Juzulis. — Parodykim, kad mokam mirti kaip kariai. Kaip lietuviai.

— Būta kam rodyti, — susivaldo Pranas.— Aš juos visus čia!..— jam žodis pasibiaurėjime nutrūksta, kai susitinka Aserio Vimpelio sumirgėjusias akis.

— Paleiskit, — insako Čakenidze. — Tegul bėga.

— Nejudėk! — sušunka Juzulis, atspėjęs georgiečio mintį.

Pats Pranas atspėjo, kad norėjo jį bėgantį ties slenksčiu pašaukti. Pyktis suraižo jo veidą. Žvilgterėja in Vimpelį. Ir nežino, ant ko daugiau pykti. Namie jo motina viena. Gal prašo Dievą dėl jo šiuo metu, gal rauda, kad net kaimynai girdi. Rodos, mato, kaip kaimynės su vaikais, negalėdamos užmigti, lekia jos ramintí.

— Jie mano, tie berniokai, kad pakliuvo kokiems plėšikams, pla čiu mostu atsisėda Čakenidze ir kviečia visus sėsti.

Pirma pasodina atgal Juzulį su jo draugais, kur jų anksčiau sėdėta. Paskum raudoniej patys visi suséda.

— Paskelbk jiems socialistinių tarybų respublikų vardu kaltinamąjį aktą, — kviečia Čekenidze latvį.

Zarinš atsistoja, inkiša dešinę odinio švarko kešenėn, kaire insiremia stalo. Palenkia galvą, surenka išsibarsčiusias mintis, sušaukia faktus, nustato sukauptu žvilgsniu tiesiąją liniją. Ir kaip aukštyn saut pasirengęs, atmeta galvą:

— Garbingi draugai! Pagarbos netekę darbo klasių išdavikai! Socialistinių tarybų valdžiai išvaikius iš čia bandančios insikurti bur žuazinės kapitalistinės Lietuvos valdžią, jūs, kaltinamieji, darbo klasių išdavikai, ėmėtės smurto žygių. Jūs, netekę socialistinės sąžinės ir nutrūkę nuo darbo bendruomenės saitų, pasekėte, tai yra jūs trys, buožės ūkininko sūnų, jau kelinta savaitė blogai garsėjantį Juzulį Églį. Bet ne tik jus tris arba, tikriau, keturius, o visus jus aš kaltinu, kurie esate pakėlę vokiečių kapitalistinių okupantų pamestą ginklą Jūs visi...

Visai tušt karčiamos supliaukši vienas po kito du skardūs vokiškų šautuvų šūviai. Zarinš krūptėrėja, insilėkusi mintis instringa jam skersai gerklės.

Visų, net ir Čakenidzės ir Vimpelio, akys krypterėja langų pusėn. Visi kaip užburti sustingsta vienam akimirksniui.

Juzulio palydovų akys nukrypo ne in langus, — jie kaip žaibo pa liesti plačiom sužiuro ir Juzulį. Tuo pat žaibo greitumo akimirksniu jis stveria per stalą iš Čakenidzės palaidai sugniaužtos rankos parabelį. Pabyra šūviai, ir nustebusi eilė, net negrįžtelėjus, tyliai sugniūžta anapus stalo. Aseris Vimpelis tik atsidūsta, pervirtęs per suolą, lyg būt numetęs nuo pečių jį visą laiką slėgusį maišą.

Bet šiapus stalo užverda kova.

Juzulio palydovams nepavyko išveržti ginklų iš savo kaimynų ir per stalą. Viduje pasipylę šūviai rakt surakino jų saujas. Ma Feng smogia kaire ranka Faiveliui Bermanui pasmakrėn, ir tas virsta per suolą. Juzulis pašoka, kumštimi trenkia viršum galvos kabančią lempą, — tik pakvimpa žibalu ir pasidaro tamsu. Išsaudyto parabelio rankena smogia jis brėkštančioje prietemoje kiniečio galvon, tik rankena aiškosta kaip nuo vilnonio kamuolio. Pats nuo kieno krūtinėn pataikyto smūgio virsta nuo stalo, tarp negyvųjų. Juoda akyse pasidaro nuo koktaus jausmo, nuo garuojančio kraujo. Girdi, kaip Pranas Stungis stena nuo gaunamų ir duodamų smūgių. Tik žnekterėja, kur jo suduota. Juzulis šypterėja, atsipeikėja. Greitai suranda tarp negyvųjų du braūningus ir tarp parvirtusių ir sukniužusių šmaikščiai prasibrauna kertės tamsumon. Atsitiesia kertėje, insispaudžia.

Prieš jį pilna karčiama besigrumiančių vyrų. Bolševikai tarp savęs skaldosi, daužosi, net odinių švarkų pakalos ir rankovės sprogsta. Odinės sagos kaip pupos tik rieda pasuolėn. Pranas Stungis sukasi aplink kaip piesta, ir kur jo pasisuka, bematant prasiveria pratėgė. Jurgio Bruzgulio nematyt. Tik štai Faivelis Bermanas atsistoja iš po suolo. Ma Feng spirs jam galvon... Pasigirsta iš kertės šūvis, ir kinietis virsta Stungio glėbin. Faivelis atsistojęs virsta iš kažin kur taburetę ir verpetu su ja insisuka Aplink jį didėja ratas. Jik Juzulis mato, kaip iš po lovos in Faivelį taiko kas brauningu. Paleidžia ten šūvį. Brauningas iškrinta.

Po Juzulio naujų taiklių šūvių iš kertės bolševikai metasi pro duris, pro langus. Jis nutaiko, koks labiausiai jam nepatinka, ir suklupdo ties slenksčiu ar palengėje.

Ore, girdėt, kova insiunta. Keiksmai, riksmai, kaip peilio ašmuo aštrūs insakymai. Rusiškai,—iš toliau, iš aplink lietuviškai. Juzulis aiškiai girdi Stepo Šalnos tamsiai skardų balsą. Šūviai tankėja. Juzulis pradeda nerimti, lėkkų tarp savųjų. Tik girdi—iš kalvio sodybos pradeda tratėti kulkosvydžiai. Lietuvių pusėje pasigirsta baisus riksmas. Tur būt, vieni krinta pataikyti, kiti — norėdami apsisaugoti. Kai kas, gal, bėga. Juzuliui vėsu pasidaro galvoje. Tik netrukus pasigirsta kulkosvydžių tratėjimas ir iš kitos pusės, nuo šlaitų. Juzulis supranta: Petro Margelio, Rygos studento teknologo, būrio kulkosvydžiai prabyla. Juzuliui dabar visai aišku: Margeliui, Juozui Kuodžiui ir Stepui Šalnai pavyko pilnu apsiginklavimu prasisprausti Šaltabrastin. Bolševikų vadams galą gavus čia, viduje, dabar jų pulkas ilgai neatsilaikys. Juzulis lengviau atsikvepia.

Languose ir duryse užsikemša. Iš karčiamos jau nėr kam bėgti, iš oro bolševikai spaudžias vidun, taiko užsislėpti.

(B. d.).

Miunchene Hitleris tarėsi su generolais.

— Mūsų idilijai atėjo galas, — melancholiškai pareiškė „Paris-soir" atstovui min. pir. Hodža — Mūsų tėvynė grįžta į kovos gadynę.

Gegužės 24 d. Į Sudetų kraštą, kur pasireiškė neramumų. Praha nusiuntė kariuomenę tvarkai padaryti. Žygis pasiteisino: įtempimas atslūgo.

Gegužės 28 d. Prahos užs. reik. min. Krofta pareiškė:

— Čekoslovakai niekada nesutiko daryti kompromisų politinės nepriklausomybės sąskaita ir siaurinti savo suverenumą. Jei reikės, kovos iki galo!

Birželio 15 d. Hodža pradėjo derybas su Sudetų vadais. Sudetai savo atšiauriu laikymusi aštrina konfliktą.

Birželio 25 d. Prahos vyriausybė nutarė nusileisti Sudetams, bet tik konstitucijos ir teritorinio neliečiamumo ribose. Vokiečiai tomis nuolaidomis nerodo pasitenkinimo.

Liepos 19 d. Derybos dėl mažumų statuto užtrunka. Vokietijoje formuojamas Sudetų legionas. Reicho vakarų pasieny statomos tvirtovės; kai jas užbaigs, vokiečiai, sako, paspausią Čekoslovakiją...

Liepos 25 d. Kapit. Wiedemanas, Hitlerio patikėtinis, lankėsi Londone ir, matyt, prikalbėjo britų vyriausybę paspausti Čekoslovakiją, kad ji kuo daugiausia nusileistų.

Britų vyriausybė išsiunčia į Prahą savo „patarėją" lordą Runcimaną.

Liepos 27 d. Prahos vyriausybė paskelbė mažumų statuto projektą.

Sudetų atstovai pasakė „ne".

Lordas Runcimanas siūlo Sudetų reikalavimų vykdymą išdėstyti per kelerius metus. Be to, sutaikinimo darbą jis bando remti ekonominiais pagrindais.

III. Derybos ir Miunchenas

Rugpiūčio 13 d. Vokietijoje vyksta gyvas pasiruošimas rudens manevrams, kuriems bus sumobilizuota apie 2 mil. karių. Manevrai vyks prie Čekoslovakijos sienos.

Rugpiučio 16 d. Manevrai sukėlė didelį susijaudinimą ir nerimą Europoje. Hitleris pasikvietė Runcimaną į Berchtesgadeną.

Rugpūčio 29 d. Praha pateikė naujus, „paskutinius" pasiūlymus. Dabar viskas pareina nuo Henleino. Runcimanas tariasi su Henleinu. Padėtis nepaprastai įtempta.

Rugsėjo 1 d. Hitleris ruošiasi didžiajai kalbai partijos kongrese. Jis taip pat ruošia reikalavimus Prahai.

Rugsėjo 8 d. Praha dar kartą nusileido — šį kartą priėmė Runcimano planą.

Įtempimas nepaprastas. Prie Reino vokiečiai ir prancūzai koncentruoja kariuomenę.

Rugsėjo 14 d. Sudetuose kilo maištas; Praha ėmė jį malšinti, paskelbiama apsiausties stovį. Dėl to Henleinas Prahai nusiuntė ultimatumą. Vyriausybė į jį neatsakė. Taika pakibo ant plauko.

Rugsėjo 15 d. Čmberlenas išskrido į Berchtesgadeną pas Hitlerį. Tuo jis tam kartui išgelbėjotaiką.

Rugsėjo 18 d. Paryžius ir Londonas spaudžia Prahą, kad Sudetus atiduotų vokiečiams ir taip išgelbėtų taiką.

Rugsėjo 20 d. Praha sutiko. Čekoslovakijoj nepaprastas nusivylimas ir liūdesys.

Rugsėjo 23 d. Godesberge įvyksta naujas pasitarimas tarp Čemberleno ir Hitlerio. Vokiečių reikalavimai pasirodo per dideli; Paryžiaus ir Londono patarta, Praha paskelbia mobilizaciją. Mobilizuojasi ir anglai su prancūzais. „Karą galėtų atitolinti tik stebuklas", rašo laikraščiai. Padėtis atrodo beviltiška.

Rugsėjo 24 d. Hitleris pasikviečia į Miuncheną Čemberleną, Daladier ir Mussolinį. Jie visi nutaria Čekoslovakiją padalinti: Sudetai teks Vokietijai, Tešinas Lenkijai. Pakarpačio Rusinijos dalis Vengrijai.

IV. Antroji Čeko-Slovakija

Banešas pasitraukia ir išvyksta. Atsistatydina ir vyriausybė. Prezidentu išrenkamas Haka, naują vyriausybę sudaro Beranas. Slovakija ir Karpatų Ukraina gauna autonomiją.

Reichas, antrojo ašies partnerio — Italijos — spaudžiamas, nukrypsta į Vakarus. Praha nebesikentusi tariasi galėsianti sudrausti Slovakijos autonomistus, kurie siekia visiškos nepriklausomybės ir tuo pačiu Čeko Slovakijos valstybę veda į likvidaciją.

1939 m. Kovo 10 d. Praha atstato iš pareigų Slovakijos min pirm. Tisko ir kai kuriuos ministerius. Tisko ir Durčanskis nuvyksta į Berlyną tartis su Hitleriu.

Kovo 12 d. Tisko laiko save legaliuoju Slovakijos vyriausybės galva ir iš Berlyno pasiunčia ultimatumą Prahai. Slovakijoje prasideda maištai. Neramu ir Karpatų Ukrainoje.

Kovo 14 d. Prezidentas Haka ir Chvalkovskis vyksta į Berlyną gelbėti, kas dar galima, nes vokiečiai duoda suprasti su kariuomene ateisią į Čeko-Slovakiją tvarkos daryti. Pasitarimai pasibaigia tuo, kad jie kovo 15 d. paprašo Hitlerį paimti Čeko-Slovakiją savo globon. Vokiečių armija įžengia į Čeko-Slovakiją. Vengrai okupuoja Karpatų Ukrainą, kuri, kaip ir Slovakija, nė 24 val neišbuvo nepriklaumomos.

Iš „XX Amž."

Anglija ruošiasi ne žodžiais, bet darbais

„Lietuvos Aido" korespondentas praneša įdomių žinių apie anglų ruošimąsi karui. Iš dedamo straipsnio matyti, kad anglai tikrai ruošiasi visokiems galimumams. „Lietuvos Aido" korespondentas tarp kitko rašo:

„Kas dieną londoniečiai eina į Hyde parką žiūrėti didžiulių darbų, kuriuos ten dirba šimtai darbininkų. Darbų vietoje suversti tūkstančiai pilnų betoninių sijų. Į žemę susmaigstyti basliai su parašais: „Atsargiai, prašome neiti. Gyvybei pavojus". Daugelis parko dalių atitvarstytos nedailiomis tvoromis ir už jų, iškastų žemių kalvose, bilda cementą maišančios mašinos. Darbininkai nešioja betonines sijas, deda jas giliai iškastuose urvuose ir tokiu būdu įrengiami keisti betoniniai požemiai, kurių betoninės lubos, betoninės sienos, betoninės grindys.

Prieš keletą metų tie darbai Londone būtų nesuprantami, mįslingi, — kam Hyde parke reikia tų požeminių koridorių ir rūsių? Bet per paskutiniuosius mėnesius žmonės šio to išmoko ir dabar nėra tokio, kuris nežinotų, kad požeminiai urvai — tai nuolatinės, amžinos slėptuvės nuo puolimų iš oro ateities kare.

Tie urvai daromi vietoje pernai rudenį rugsėjo mėnesį paskubomis iškastų apkasų. Kitų metų pavasarį toje vietoje žydės gėlės, betoninius rūsius teprimins tik paskiri betoniniai takeliai, einą stačiai į žemę, prie masyvinių plieninių durų.

Anglija ruošiasi karui. Keista, niekas karo nenori, o ypač Anglija, vis dėlto ji taip ruošiasi, tartum rytoj karas.

Betoniniai urvai Londono parkuose tai tik mažytė tų pasiruošimų dalis. Tautinės apsaugos didžiulė mašina paleista veikti. Ir tai tokia mašina, kokios šio krašto istorija nežino. Kai kurie įvykiai privertė Angliją pabusti, atvėrė jai akis ir privertė įtikėti senos romėnų patarlės išmintį: „Nori taikos, ruoškis karui"!... Anglija ruošiasi karui, bet kartu ji stengiasi sustiprinti taiką, — taiką dabarties ir taiką ateities, taiką mums ir taiką būsimoms kartoms.

Ramaus darbo sala nuostabiai greitai paverčiama didžiule tvirtove. Betoniniai požemiai Londono ir kitų Anglijos miestų parkuose; tūkstančiai plieninių slėptuvių, kurių trys ketvirtys sukastos į žemę, kaip grybai per naktį išdygsta Londono, Cardiffo, Glasgowo, Birminghamo namų kiemuose; valdinių Whitehallo namų rūsiuose knibžda šimtai darbininkų, statančių plienines fermas ir stiprias požemines slėptuves; Kento ir kitų grafijų slaptose vietose maskuotuose betoniniuose fortuose statomos zenitinės patrankos; iš traukinio lango matomos pramonės įmonės, kurių stogai ir sienos nudažyti, kaip šarvuočiai — geltonomis, rudomis ir žaliomis dėmėmis; gilinami ir valomi strateginės reikšmės plaukiojimo kanalai; slapti požemiai kiek telpa prikraunami visokiausio maisto. O kiek yra pasiruošimų, apie kuriuos niekas nežino!

Prieš kelias dienas darbo ministerija pranešė, kad nuo sausio 16 iki vasario 13 d. bedarbių skaičius sumažėjo 142 000. Informuoti žmonės įsitikinę, kad nuo vasario 13 d. iki dabar gavo darbo dar per 150 000 bedarbių. 300.000 bedarbių gavo darbo, tuo tarpu, kai pasaulinė ūkinė konjunktūra nedavė tam ypatingo pagrindo. Koks gi tas darbas? Atsakymas aiškus. Tai — darbas karo įmonėse, lėktuvų fabrikuose, metalo kombainuose, dieną ir naktį gaminančiuose šarvus, plienines slėptuves, plienines sijas. Tai — darbas karo laivų statyklose, motorų gamyklose — statybos pramonėje. Anglų liūtas jau nebemiega.

Pernai metų rugsėjo mėnesį Anglijos gyventojams išdalinta 25 mil. dujokaukių. Dabar nebėra namo, kuriame visi gyventojai netu rėtų dujokaukės. Iš viso yra pagaminta per 50 mil. dujokaukių ir jų vis daugiau gaminama. Nepraslinks ir 2 mėnesių, kai kiekvienas gyventojas turės po 2 dujokaukes. Balandžio pradžioje bus pradėtos dalinti dujokaukės kūdikiams. Tai specialaus tipo dujokaukės, panašios į naro šalmą. Gaminamos dujokaukės ir šunims bei kitiems naminiams gyvuliams. Balandžio mėnesį Anglija bus kraštas su dujokauke.

Visame krašte suregistruoti visi automobiliai, visi sunkvežimiai. Transporto ministerijos archyvuose jau surinkti visi duomenys. Tiksliai sužymėtos kiekvieno sunkvežimio savybės. Kiekvienam jau paskirtas tas vaidmuo, kurį jis turės vaidinti kilus karui.

Painiausias buvo vaikų evakuacijos klausimas. Dabar ir ta problema pagrindinai išspręsta. Prieš keletą savaičių vyriausybė kreipėsi į provincijos gyventojus kviesdama padėti. Tegu kiekvienas, kas gali priimti miestų vaikus, numatytus išvežti iš miestų, atsiliepia. Pereitą savaitę sveikatos ministras pasididžiuodamas pranešė parlamente, kad jis jau turi 1.100.000 pasiūlymų priimti vaikus visam galimo karo laikui. Visi tie žmonės pasižadėjo vaikus prižiūrėti, kaip savus. Daugelis aristokratų savo pilis pasiūlė vaikų darželiams įrengti.

Londono evakuacija karo atveju vyriausybei rūpesčių nebeteikia. Viskas paruošta. Išilgai svarbiausių gatvių — arterijų iš sostinės į provinciją grindiniuose įtaisyti lizdai geležies barjerams. Per kelias minutes tie lizdai gali būti atidengti, barjerai įstatyti ir gatvės paverstos tikrais tiltais, kuriais tūkstančiai automobilių galės nekliudomai, be sustojimų važiuoti iš miesto į kaimus.

Prieš du mėnesius vyriausybė kreipėsi į gyventojus, kviesdama registruotis į savanorinę Tautinę tarnybą. Vyriausybė pareiškė, esą ji norėtų kovo 31 d. turėti 500.000 įsiregistravusių savanorių. Štai kada anglės ir anglai pareiškė savo sąmoningumą ir pilietinės pareigos jausmą. Kvietimą paskelbus, antrąją savaitę jau buvo įsiregistravusių 370.000 savanorių, iš jų 120.000 moterų. Pasyvinės apsaugos Londono daliniams reikėjo 136.000 žmonių. Per pirmąsias 2 savaites atsiliepė 92.000. Daugelis savanorių — moterys ir vyrai — dabar eina apmokymą. Tai priešdujinės komandos, pagalbiniai ugniagesiai, Raud. Kryžiaus automobilių šoferiai, balionų užtvarų komandos. Daugelis jų gauna atitinkamą uniformą. Moterys nesudaro išimties ir galima jas matyti žygiuojančias su uniforminėmis kepurėmis ir mėlynais sijonais. Tuo tarpu naujų savanorių registravimasis eina visu tempu.

Tai masinis psichozas, bet jis grynas ir taurus. Niekas nerodo susijaudinimo, niekas nedaro teatralinių mostų. Visas kraštas iš savo pasiruošimų nedaro įvykio. Gyvenimas eina savo vaga. Jei laikraščiuose nebūtų pasyvinės apsaugos skelbimų, jei nebūtų parkuose požeminių slėptuvių, telkimo plakatų, greta cigaretės ir alų reklamuojančių plakatų ant namų sienų, galima būtų pamanyti, kad Anglija tokia pat, kaip ir prieš metus. Tiesą kalbant, beveik taip ir yra. Anglai vykdo savo pareigą, suprasdami, kad tai tikriausias kelias išgąsdinti ir nubaidyti karo šmėklą.

Bet tas netrukdo jiems gyventi savo seną, darnų gyvenimą".

KORESPONDENCIJOS

Švenčionių apskr.

Vasiūnai, Tverečiaus valsč. *Nubausti vaikų tėvai.* Vasiūnuose kitados buvo lietuviška „Ryto" mokykla, dabar ji uždaryta, o jos vietoje veikia valdinė nelietuviška mokykla. Joje mokytojauna prieš metus atvykęs mokytojas Šnitovskis. Jis lietuvių kalbos nemoka ir vaikų lietuviškai nemokina.

Pereitų mokslo metų pabaigoje čia buvo atvažiavęs mokyklų inspektorius. Vietos vaikų tėvai buvo nusiuntę pas jį savo delegaciją, kuri skundėsi mokytoju ir prašė, kad jis būtų pakeistas kitu, kuris gerai mokėtų lietuvių kalbą. Inspektorius iki šiol jų prašymo nepatenkino.

Tėvai, norėdami, kad jų vaikai būtų mokinami ir lietuvių kalbos, praėjusių metų pabaigoje kreipėsi pas mokyt. Šnitovskį, prašydami, kad pasirašytų deklaracijas, jog jie gali savo vaikus mokyti namie. Mokyt. Šnitovskis deklaracijų nepriėmė. Tėvai tas deklaracijas nusiuntė inspektoriui. Tai padarę, šiais mokslo metais tėvai savo vaikus mokina namie.

Šio mėnesio 9 d. tie tėvai buvo pakviesti Tverečiun. Ten mokyklų inspektorius pranešė, kad už vaikų neleidimą į mokyklą yra nubausti šie: iš Vasiūnų Kazys Gruzdis 20 auks., Zigmas Asipavičius 15 auks., Alfonsas Sekonas 15 auks., iš Piemenų sodžiaus Petras Martinėnas 15 auks., Adolius Grigeliūnas 10 auks., Leonas Martinėnas 15 auks. ir Antanas Grigeliūnas 15 auks. Kazys Gruzdis iš Vasiūnų pradžioje buvo nubaustas 15 auks., bet jam pasiteiravus, kodėl inspektorius iki šiol jiems nėra atsakęs į jų prašymus ir deklaracijas, inspektorius jam baudą padidino iki 20 auks.

Nubausti tėvai šiuo reikalu ketina kreiptis į aukštesnes įstaigas.

X.

Kunčioginė, Melagėnų valsč. *Savivaldybių rinkimų atgarsiai.* Po seniūnijos rinkimų, šių metų sausio mėnesį buvo išrinktos šios seniūnijos seniūnas Maksim Baliucki (rusas) Jis buvo išrinktas tokiu būdu. Pirmiausia valsčiaus ponų buvo sudarytas jo rėmėjų sąrašas. M. B. vaikščiojo su tuo sąrašu ir prašė, kad rėmėjai (seniūnijos tarybininkai) jį pasirašytų, aiškindamas, kad jiems pasirašyti reikia todėl, kad jis jiems pranešąs, jog sausio 3 d. įvyksią seniūno rinkimai. Kai kurie tarybininkai ir pasirašė. Pagaliau per rinkimus paaiškėjo, kad parašai esą surinkti apgaulingu būdu. Tuomet tarybininkai J. Laurynavičius, J. Vinagarauskas ir K. Bagdonas pareiškė rinkimų komisijai, kad jie savo parašus atšaukia ir nesutinka, kad M B būtų išrinktas seniūnu Tačiau komisija į jų pareiškimą neatsižvelgė. M. B liko išrinktas. Anksčiau išvardinti tarybininkai nusiuntė protestą apskrities storastai. Storasta atsakė neigiamai, motyvuodamas tuo, kad protestas įtektas vieną dieną pavėlavus. Tie patys tarybininkai kreipėsi Vilniaus vaivadijos įstaigon, prašydami apskrities storastos sprendimą ir seniūno M. B. rinkimus panaikinti.

Dabar paaiškėjo, kad šių tarybininkų darytos pastangos nenuėjo veltui. Jau yra gautas pranešimas, kad seniūno M. B. rinkimai panaikinti ir kito seniūno rinkimai paskirti kovo 23 dienai.

Tveraitis.

Gilūtos, Melagėnų valsč. *Saugokitės apgavikų!* Šio sodžiaus kai kurie ūkininkai buvo susitarę su Melagėnų pieninės (ji nelietuvių rankose) vadovybe pristatyti tam tikrą kiekį akmenų. Buvo susitarta už 1 m^3 mokėti po 7 auks. Žmonės akmenų privežė. Bet kai šio mėnesio 13 dieną reikėjo išmokėti pinigai. išmokėta ne po 7, bet po 60 auks. 50 sk.

Kovo 11 d. pas vieną vietos ūkininką buvo užėjęs nakvoti kažkoks kelevis. Ūkininkas jį priėmė. Bet kai šeimininkas išėjo pas kaimyną, „svečias" pareikalavo, kad šeimininkė jam atiduotų pinigus. Šeimininkė pasipriešino. Įvyko „susirėmimas". Tačiau užpuolikas buvo tvirtesnis. Jis iš namų šeimininkės pinigus atėmė ir pabėgo. Iš viso atėmė 10 auksinų. Kitą dieną policija tą „svečią" Adutiškyje sugavo ir suėmė.

Tveraitis.

Suvalkų apskr.

Krasnavas. *Valsčiaus tarybos rinkimai.* Čia valsčiaus tarybos rinkimai vis buvo atidėliojami. Spėjama, kad tai buvo daroma ryšium su buvusio vaito Šiškausko byla, kuri Suvalkų apygardos teisme yra pasibaigusi Šiškausko nuteisimu vienerių metų kalėjimo.

Bet pagaliau rinkimai turėjo įvykti. Jie buvo kovo 14 dieną. Balsavimui buvo išstatyti trys kandidatų sąrašai: du lenkų ir vienas lietuvių. Lenkų sąrašai rinkimų komisijos buvo priimti su pataisomis. Lietuvių sąrašas priimtas be jokių pastabų. Rinkimų komisijos pirmininkas dar pagyrė lietuvių sąrašą, kad jis paruoštas buvo pagal visus reikalingus formalumus.

Rinkomuose turėjo dalyvauti 204 balsuotojai, bet dalyvavo tik 183. Lietuvių sąrašas gavo 1.129 balsus, lenkų pirmas sąrašas—173, antras—819 balsų. Iš viso išrinkta 12 tarybininkų, jų tarpe 7 lietuviai: J. Gylys, A. Ramanauskas, Br. Francevičius, V. Pečiulis, J. Nevulis, V. Bieliūnas ir V. Žukauskas. Jų pavaduotojais taip pat išrinkti lietuviai.

Tenka pažymėti, kad lietuviai rinkikai ėjo balsuoti susiorganizavę ir buvo tvirtai nusistatę rinkti į valsčiaus tarybą tik savo sąrašo kandidatus.

Ąžuolynas.

Brėslaujos apskr.

Jonavas, Vydžių valsč. Čia yra 16 ūkininkų. Bemaž visi lietuviai. Ir susipratę. Pavyzdžiui, iki 1935 metų čia nebuvo jokios mokyklos. Tad jonaviečiai, užuot leidę savo vaikus į netolimą Kajetų sodžiaus nelietuvišką mokyklą, vežiodavo savo vaikus į daug toliau esančias Ožionių ir Taujūnų lietuviškas „Ryto" mokyklas.

Jonaviečiai daug kartų buvo nuvažiavę į Brėslaują prašyti inspektoriaus, kad leistų turėti lietuvišką mokyklą Jonave. Inspektorius nesutiko. Po kurio laiko jonaviečiai nusisamdė naminį mokytoją, kuris jų vaikus ėmė mokyti namie lietuviškai.

1935 metais atsirado mokykla ir Jonave. Mokytoju paskirtas N. Gaidamavičius. Jis per savaitę du kartu pamokydavo ir lietuviškai. Dabar jau lietuviškai nemokina visai.

Šiemet mokyt. Gaidamavičius įsakė visiems vaikams, kad išmoktų lenkiškus poterius. Iki šiol daugumas vaikų poterius mokėdavo vien lietuviškus.

Šio mėnesio 11 d. Onai Petkelytei ir Elenai Ramanauskaitei atsisakius kalbėti lenkų kalba poterius, mokyt. G. jas paliko po pamokų mokykloje ir išlaikė per 3 valandas.

Baša.

KRONIKA

Buvo blaivininkų susirinkimas

Kovo 19 d. įvyko Vilniaus Lietuvių Katalikų Blaivybės Draugijos narių eilinis susirinkimas. Šios draugijos pirmininkas kun. K. Čibiras padarė pranešimą apie Lietuvos blaivininkų organizuotą veikimą. Pranešėjas papasakojo apie savo neseniai atliktą kelionę Kaunan, apie savo ten skaitytas paskaitas, darytus pranešimus ir plačiau apibūdino Lietuvos valstybėje veikiančias dvi blaivininkų organizacijas: Lietuvos Blaivinimo Sąjungą ir Lietuvos Katalikų Blaivybės Draugiją. Be to, prelegentas savo pranešimą papildė, rodydamas šių organizacijų leidžiamus laikraščius ir per epidiaskopą nušviesdamas kelionės metu padarytas nuotraukas.

Susirinkimo dalyviai pranešimą išklausė su dideliu susidomėjimu.

Po kun. K. Čibiro pranešimo S. Taškūnaitė skaitė paskaitą apie didelį blaivybės skleidėją vyskupą Valančių.

Susirinkimo programa užbaigta Miškinytės deklamacija ir Semėno monologu.

Lietuvių skautų sueiga

Kovo 19 d. buvo Vilniaus lietuvių skautų Mindaugo būrio sueiga. Jos metu į Mindaugo būrį priimta 5 nauji skautai. Be to, buvo pašnekesys, deklamacijos, dainos ir mankšta.

Kovo 18 ir 19 dienos Vilniuje

Kovo 18 d. buvo vyriausiojo Lenkijos kariuomenės vado maršalo Edvardo Smigly - Rydz vardinės. Tą dieną vaivados rūmuose buvo teikiami vardininkui maršalui Smigly - Rydz sveikinimai ir linkėjimai. Juos priėmė kariuomenės inspektorius gen. Dąb Biernackis. Sveikino Vilniaus kariuomenės įgulos dalių vadai, visų tikybų dvasininkų vadovybės, administracijos, organizacijų ir visuomenės atstovai.

Kovo 19 d. buvo minimos 1935 metais mirusiojo maršalo Juozapo Pilsudskio vardinės. Tą dieną buvo specialiai laikomos pamaldos, iškilmingai aplankytas marš. J. Pilsudskio Mauzoliejus Rasų kapinėse ir dviejose vietose surengtos akademijos.

Ką rašo „Kurjer Wileński"

Praėjusį sekmadienį Vilniaus lenkų laikraštis „Kurjer Wileński" įsidėjo žinią, esą ryšium su paskutinių dienų politiniais įvykiais kilusi baimė dėl galimo vokiečių veržimosi Lietuvon. Laikraštis pažymi, kad greiti tarptautiniai įvykiai radę atgarsio ir vietos visuomenėje, o ypač vietos lietuvių tarpe, kurie šiuo metu abejingi negali būti. Jeigu Lietuvos nepriklausomybei grestų pavojus, vietos lietuviai ketiną savo tautiečiams padėti. Ir toliau rašo šitaip:

„Vilniuje kilusi mintis suorganizuoti lenkų-lietuvių savanorių legijoną. Legijono uždavinys būtų padėti lietuviams kovoti su vokiečiais, jeigu, žinoma, įvykių raida priverstų Lietuvą ginti savo nepriklausomybę ir jos sienų neliečiamybę".

„Kurjer Wileński" šią žinią įsidėjo su klaustuku. Vadinasi, į minimo legijono organizavimą jis žiūri su abejojimu.

Ir mes manome, kad tai yra žinia, kuria nereikėtų tikėti.

Kas lenkų endekams nepatinka

Vilniaus lenkų endekų laikraštis „Głos Narodowy" labai pyksta, kad šių metų gegužės 1 dieną Lietuvos valstybėje pradės veikti pavardžių atlietuvinimo įstatymas. Jis pažymi, kokiu būtu pavardės bus atlietuvinamos ir užbaigia šitaip:

„Pavardžių atlietuvinimo įstatymas yra smurtas, taikomas Lietuvos lenkams".

Reikia tik stebėtis endekų laikraščio karščiavimusi. Ko čia pykti! Juk tas *pavardžių atlietuvinimo įstatymas yra nepriverstinis ir jis taikomas vien lietuviams.* Įstatyme aiškiai yra pasakyta, kad kitataučiai savo pavardžių lietuvinti nėra verčiami. Tad ar yra pagrindo purkštauti, kad Lietuvos valstybės lietuviai nori turėti lietuviškas pavardes? Nejaugi jis norėtų, kad lietuviai savo nepriklausomoje valstybėje amžinai turėtų kitados jiems iškraipytas ir įvairiomis „uodegomis" „papuoštas" pavardes?

Apskritai, „Głos Narodowy" Lietuvos atžvilgiu laikosi tos pačios linijos, kuri buvo labai madinga anksčiau, Lietuvai ir Lenkijai nepalaikant jokių santykių.

Dujinio karo pratimų atgarsiai

Kovo 17 dieną Vilniuje pasibaigė dujinio karo pratimai. Jie truko tris dienas. Per tris naktis Vilnius skendo tamsoje. Dienos metu ir vakarais buvo keliami aliarmai. Atskridus „priešo" lėktuvams, buvo šaudoma iš patrankų, kulkosvaidžių ir bandomos priešdujinės apsaugos gynimosi priemonės.

Dabar lenkų vietos laikraščiai daro savo išvadas. Jie pažymi, kad šie orinio puolimo ir gynimosi pratimai Vilniuje pavykę geriau, negu kituose miestuose. Bet vis dėlto pažymi, kad ir daug trūkumų būta. Visoje eilėje vietų žmonės mažai parodę drausmės ir nesistengė išpildyti visų iš anksto duotų nurodymų. Tiems buvo rašomi protokolai. Pasak „Robotniko", bandymo dienomis tokių protokolų surašyta apie 300.

Kovo 17 d. dujinio aliarmo metu buvo ir nelaimingų įvykių. Tą dieną, kaip turgaus dieną, mieste buvo privažiavę daug kaimiečių. Jų pasibaidę arkliai sudaužę kelis vežimus. Viena moterėlė sunkiai sužeista. Vienas kaimietis, besivydamas ištrūkusį arklį, tiek pavargo, kad tuojau ir mirė.

Vokiečiai kada nors gailėsis

Su dideliu įdomumu buvo laukiama Čemberleno kalbos, kurią jis pasakė šio mėn. 18 d. Anglijos premjeras atvirai pareiškė, kad vokiečiai savavališkai sulaužė Miuncheno sutartį tuo būdu apgaudami Prancūziją ir Angliją. Toliau Čemberlenas griežtai pasmerkė Čekijos okupaciją, pridurdamas, kad vokiečių tauta kada nors gailėsis šio Vokietijos vyriausybės žygio (Čekijos okupacijos).

Toksai Čemberleno pareiškimas vokiečių spaudoje sukėlė didžiausią audrą. Visi Berlyno dienraščiai sutartinai kaltina Čemberleną, prikišdami, kad jis nieko nenusimano politikoje ir guodžiasi tuo, kad anglų tauta gal dar nepritarianti tokiai savo vyriausybės politikai.

— O jeigu pritartų,— rašo vienas dienraštis,- tai reikia daryti išvadą, kad anglų tauta yra mirtinas Vokietijos priešas, su kuriuo vokiečiai negalės sudaryti pastovesnių santykių ir iš pagrindų turės peržiūrėti savo politiką Anglijos atžvilgiu.

×

Pranešama, kad šeštadienį ir sekmadienį posėdžiavo Anglijos ministrų kabinetas, svarstydamas politinę Europoje situaciją.

Be to, sekmadienį Čemberlenas lankėsi pas karalių, o užsienių reikalų ministras Halifaksas konferavo su Sovietų Rusijos ir Prancūzijos ambasadoriais.

×

Didelę sensaciją sudarė pasirodžiusi žinia, kad Anglija norinti suburti apie save visas, taikos norinčias, valstybes.

Padėka

Visiems draugams ir pažįstamiems pareiškusiems mums daug užuojautos taip liūdnoj ir skaudžioj valandoje, palydint mūsų mylimą dukterį ir seserį Valę Blažytę į amžino poilsio vietą, tariame nuoširdžiausią ačiū.

Tėvai, sesuo ir broliai.

Kaip yra Slovakijoje

Situacija Slovakijoje vis dar nepaaiškėjo. Kaip žinia, Slovakiją apsiėmė „globoti" Hitleris, kuris turėjo atvykti į Slovakijos sostinę Bratislavą. Bet dėl kažkokių sumetimų Bratislavoje neatsilankė. Netgi nepriėmė Slovakijos premjero kun. Tiso, kuris su keliais savo ministrais buvo nuvykęs į Vieną, kur tuo metu buvo Hitleris. Taip pat iki šiol nepaskelbtas Slovakijos statutas, nors jo jau nuo kelių dienų laukiama. Telegramų pranešimu, Berlynas kalbamo statuto, tur būt, neskelbs, nes jau dėl Čekijos okupacijos visame pasaulyje diena dienon auga nusistatymas prieš vokiečius. Galimas dalykas, kad Berlynas tik suredaguos statutą, o paskelbti duos patiems slovakams.

Jau buvo rašyta, kad pradėjus vokiečių kariuomenei okupuoti Čekiją, tuo pačiu metu buvo okupuota ir Slovakijos dalis. Dabar iš Berlyno oficialiai pranešama, kad vokiečių kariuomenė kurį laiką pasiliks Slovakijoje, bet elgsis taip, kad nepažeidus Slovakijos suvereniteto.

×

Šio mėn. 19 dieną visoje Slovakijoje buvo paminėta nepriklausomybės dieną. Kun. Hlinkos gvardijos parade dalyvavo ir hitlerininkų kariškos organizacijos.

Kovos Karpatų Ukrainoje

Jau buvo rašyta, kad vengrų kariuomenė šio mėn. 14 dieną perėjo Vengrijos—Karpatų Ukrainos sieną ir po poros dienų keliose vietose pirmieji vengrų kariuomenės daliniai pasiekė Lenkijos sieną.

Šio mėn. 18 dieną Vengrijoje buvo oficialiai pranešta, kad vengrų kariuomenė jau esanti užėmusi visą Karpatų Ukrainą.

Tačiau tą pačią dieną kartu buvo paskelbta ir kita žinia, iš kurios matyti, kad Karpatų Ukrainoje vyko tarp vengrų ir ukrainų atkaklios kovos. Iki šio mėn. 17 d. 22 val. buvo užmušta 37 vengrai ir 114 sužeistų. Kiek mūšiuose su vengrais žuvo ukrainų, nežinia.

×

Telegramos praneša, kad buvęs Karpatų Ukrainos premjeras kun. Vološinas ir visi vyriausybės nariai iš Rumunijos išvyko į Jugoslaviją, kur žada ir apsigyventi.

Mobilizacija ar pratimai

Praėjusios savaitės pabaigoje buvo pasklidusių gandų, kad Rumunija paskelbė savo kariuomenės mobilizaciją.

Šiuos gandus Rumunijos vyriausybė užginčijo, pranešdama, kad paskutiniu metu buvo pašaukta pratimams penkerių metų Anglijos atsarginiai ir šiek tiek karininkų.

Ta proga tenka pažymėti, kad paskutinėmis dienomis kai kuriose Vokietijos radijo stotyse pradėta griežta kampanija prieš Rumuniją. Pavyzdžiui, Leipcigo radijofone vis daugiau kaltinama Rumunija už vokiečių „persekiojimą".

Prancūzų telegramų agentūra „Havas" šio mėn. 18 dieną pranešė, kad Vokietija esą pareikalavusi atiduoti į vokiečių rankas visą Rumunijos naftą ir ūkio produktus. Už tai Vokietija garantuotų dabartines Rumunijos sienas.

Šiuos sensacingus gandus paneigė vokiečių ir rumunų telegramų agentūros. Tačiau rumunų telegramų agentūra tuo pačiu metu pranešė, kad šio mėn. 17 ir 18 dienomis Bukarešte posėdžiavo Rumunijos ministrų kabinetas, kuriam pirmininkavo karalius Karolis. Nutarta sustiprinti valstybės saugumas.

Sako, ir italai nepatenkinti

Kai prieš metus vokiečių kariuomenė okupavo Austriją, Musolinis su Hitleriu nusiuntė vienas kitam tariamo bičiuliškumo telegramas, pasižadėdami to nepamiršti. Kitaip buvo dabar, okupavus Čekiją. Šiuo žygiu nei Musolinis Hitleriui, nei šis Musoliniui jokių telegramų nesiuntė.

Spaudos žinomis. Musolinis netgi nežinojo, kad Hitleris ruošiasi okupuoti Čekiją. Todėl italų spauda apie tai nieko beveik neužsiminė, lyg Italijai Čekijos okupacija visiškai nerūpėtų.

Tuo tarpu pranešama, kad italai yra labai susirūpinę vokiečių įsigalėjimu, nes per metus Vokietija savo gyventojų skaičių padidino 30-čia milijonų (Austrija, Čekija ir Slovakija), o italai nieko negavo. Tiesa, buvo pareiškę pretensijų prie kai kurių Prancūzijos žemių, bet iki šiol nieko negavo ir be karo negaus.

Anglams visų pirma rūpi pinigai

Jau buvo rašyta, kad okupavus Čekiją, Vakarų Europos didžvalstybės: Anglija ir Prancūzija, nė piršto nepajudino. Tik kai kurie Londono ir Paryžiaus dienraščiai smarkiai puolė vokiečius už Čekijos okupaciją. Į tai vokiečių spauda atsakė, pirmindama, kad, jei prancūzai ir anglai turi kolonijų 10 kartą daugiau, negu Prancūzijos ir Anglijos žemės, tai kodėl Vokietija negalinti turėti nors 10-tos dalies nevokiečių. Aišku, nedaug turės reikšmės ir šio mėn. 17 dieną pasakytoji Čemberleno kalba, kurioje jisai apgailestavo, kad Hitleris neišlaikė savo žodžio. (1938 m. rugsėjo 26 dieną Hitleris iškilmingoje kalboje pasakė, kad „Sudetų grąžinimas yra tai paskutinis teritorinis reikalavimas, kurį statau Europai"). Tačiau anglams labiausiai parūpo pinigai ir įsakė Anglijos bankui sulaikyti Čeko-Slovakijos banko aukso atsargą. Tenka šia proga pažymėti, kad nuo Miuncheno sutarties iš Čeko-Slovakijos banko į Anglijos banką buvo išvežta apie $^{2}/_{3}$ visos aukso atsargos.

Prancūzija ir Anglija protestuoja

Kaip žinia, Čekija vokiečių buvo okupuota šio mėn. 15 dieną, o Anglijos ir Prancūzijos ambasadoriai užprotestavo prieš Čekijos okupaciją tik šio mėn. 18 dieną. Tą dieną abiejų didžvalstybių ambasadoriai atsilankė Vokietijos užsienių reikalų ministerijoje ir savo vyriausybių vardu įteikė protestus, kuriuose Anglija ir Prancūzija pareiškė, kad jos nepripažįsta Čekijos okupacijos ir laiko šį vokiečių žingsnį nelegaliu.

Vokiečių telegramų agentūros pranešimu, Prancūzijos ir Anglijos protesto Vokietijos vyriausybė nepriimsianti domėn.

Kartu pranešama, kad Anglijos ir Prancūzijos ambasadoriai iš Berlyno buvo iškviesti į Londoną ir Paryžių, kur jie painformuos savo vyriausybes apie susidariusią padėtį.

Įdomu ir tai, kad Vokietijos vyriausybė iškvietė savo ambasadorių iš Londono.

×

Nepripažįsta Čekijos okupacijos taip pat Amerika ir Sovietų Rusija. Be to, Amerika pradėjo taikyti Vokietijai ekonomines represijas. Pavyzdžiui, visoms vokiečių prekėms padidintas muitas.

Įvairu-įdomu

Anglijoje siaučia prietarų epidemija

Anglijoje prietaringumas taip plintą, kad net anglikonų dvasininkas Balleine pajuto pareigą spaudoje stoti prieš tą blogybę. Jis pateikia ir nemaža pavyzdžių iš savo praktikos.

Trylika — nelaimingas skaičius; penktadienį negalima kirpti plaukų; praįsti pro kopėčių apačią reiškia nelaimę; - tai pagrindiniai, tradiciniai anglų prietarai, su kuriais kovoti veik neįmanoma. Bet Balleine pasakoja ir tokį atsitikimą:

— Pas mane raudodama ateina baisiausiai nusiminusi jaunutė nuotaka; jos paguosti nebegalima, jos vestuvės nebepataisomai sugriautos: važiuodama į bažnyčią ji susitiko laidotuvių procesiją. Tat reiškia, kad jai gimsią tik negyvi vaikai...

Labai paplitęs prietaras, kad jeigu nuo sienos nukrinta paveikslas, tai kas nors šeimoje turi mirti.

— Viena moteris, — pasakoja Balleine, — kurios bute taip atsitiko, ištisus mėnesius nebeturėjo kitos minties ir tik laukė, kad kas nors mirs. Ji nusiramino tik tada, kai išgirdo, kad Australijoje mirė pusbrolis.

Toliau tas pats anglų dvasininkas pasakoja:

— Vieną dieną pas pažįstamą ponią buvau pakviestas arbatos. Išėjo kalba apie užburtus daiktus, kurie neša laimę. Tuoj visos ponios iš kišenės išsitrauks savo talismanus: viena mažytę žalią kiaulaitę, antra juodą kačiuką, trečia juodą metalinį batuką, ketvirta kažkokią baidyklę ir pan. Viena rankinukyje saugojo traukinio bilietą, kurio numeris buvo 666. Kai kurios ponios baisiausiai sielvartavo, nežinodamos, kur padėti krintančius plaukus: sudegins — ateis baisi nelaimė; išmes lauk — gaus reumatizmą, o jei paukštis iš jų susisuks lizdą, tai tada, kai jis perės vaikus, tų plaukų savininkas tikriausiai mirsiąs.

Netrūksta prietarų ir mūsų žmonių tarpe. Norėdami būti kultūringi, turi su jais kovoti.

Naujausias šokis — „Čemberleinas"!

Prancūzijoje pradėta šokti naujas šokis, kuris pagal didžiojo taikos politiko pavardę pavadintas „čemberleinu". Orkiesras griežia onstepą, poros sukasi, o tarp jų slankioja vienas šokėjas su skėčiu. Damos jis neturi, bet kiekvienu metu ją gali pasirinkti: tereikia ant nusižiūrėtosios damos partnerio rankos užkabinti skėtį, ir tas savo damą turi paleisti. Jisai turi eiti ieškoti naujos „aukos". Apsukrūs šokėjai ne visada duosis skėtį užkabinami, taip, kad bemanevruojant gali pasitaikyti juokingų situacijų.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA:
Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59.
Administracija priima nuo 9 iki 13 ir nuo 16 iki 18

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo.
Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai.
Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca-Leidėjas Liudvikas Cicėnas. Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6. Telef. 21-83. Redaktor-Redaktorius Vincas Budrevičius